

# انفجار بزرگ...

شد بصورت هزینه‌هایی بدون بازگشت بر روی دست این سازمانهای جاسوسی باقی ماند. بهر تقدیر از ویژگی‌های مهم و قابل ملاحظه انقلاب اخیر- آنها هم نه مهم‌ترینش این بود که پیش‌بینی ناشدنی بود.

دو دلیل این برداشت را توجیه می‌کند. اول ابهامی بود که در نگرش غرب نسبت به کمونیسم و تجلی خاص آن در اتحاد جماهیر شوروی وجود داشت. بطوری که از یکسو این اعتقاد عنوان می‌شد که این نظام اقتصادی، نظامی ضعیف و بمراتب پست‌تر از سرمایه‌داری است و از دیگر سو وحشتی بود که سیستم مزبور بدلیل قدرت و جذابیت ماهوی خود ایجاد کرده بود. وحشتی که از اعمال و تسلط این قدرت برآینده جهان ناشی می‌گردید. همین ترس بود که می‌توانست نیرومندان، تمایل نظامیان برای نیل به قدرت نظامی و تلاشهای توطئه‌گرانه سیاست‌مداران

را در غرب توجیه کرده و عاملی برای جذب روشنفکران خودی بسوی این اعمال باشد. بنابراین در اذهان مخالفان کمونیسم، سایه این قدرت هم ترساننده بود و هم ناموفق، بطوری که می‌توانست بطور خطرناکی موفق از آب درآید. دلیل بعدی، مربوط به ضعف در ادراک

شرقی نظام مزبور بسوی ضعف گرایش پیدا کرده است. یک استاد برجسته جمهوری دموکراتیک آلمان که میزبان من در لایپزیک بود در تفسیری راجع به فرار دانشجویان به جمهوری فدرال آلمان



به شوخی به من گفت: «نگران نباشید شما هنوز شنوندگان کاملاً شایسته‌ای خواهید داشت!»

باید بر روی هرگونه ادعای پیش‌بینی این تحول خارق‌العاده جداً تردید کرد. برای نمونه تمامی تلاشهای پیگیری که سازمان‌های جاسوسی غرب برای نفوذ به پشت پرده آهنین می‌کردند و در این رابطه بدنبال اطلاعاتی قابل اتکا بودند بیهوده مانده بود. جالب آنست که حتی یک کلمه هم از آنچه که بعداً رخ داد، حداقل بصورت پیش‌بینی یا حتی شوخی بین آنها رد و بدل نشده بود. بنابراین میلیونها دلاری که در این راه صرف

مقاله انفجار بزرگ بخشی از کتاب «سیری در اقتصاد معاصر جهان» نوشته جان کنت گالبرایت است که عباس و محسن قانع بصیری آن را ترجمه کرده‌اند و بزودی نشر خواهد یافت.

در این مقاله گالبرایت نشان می‌دهد که میان مفهوم اقتصادی و انسانی توسعه رابطه‌ای بسیار مهم وجود دارد که اگر بدرستی سنجیده نشود، روند توسعه ابرتر می‌ماند و تمامی نظام دستخوش تحول بنیادین خواهد شد.

●●●

سالهای دهه هشتاد را باید سالهای انباشته شدن مشکلات در جهان غرب یا جهان غیر سوسیالیست نام گذارد. مشکلاتی که آثار جدی و دردناک آنها در دهه بعد آشکار شد. با این حال در مقایسه با رستاخیزی باورنکردنی و غیرقابل پیش‌بینی که متعاقب همین احوال در اروپای شرقی و شوروی رخ داد این معضلات ناچیز بنظر می‌رسند.

علاقه و توجه من به زندگی سیاسی- اقتصادی آن قسمت از جهان- بلوک شرق- به سال ۱۹۵۹ باز می‌گردد. زمانی که بمنظور ملاقات و تبادل نظر با همتایان اقتصاددان در دانشگاهها و نهادهای پژوهشی اتحاد جماهیر شوروی به آن دیار سفر کردم. این سفرها در موقعیت‌های مختلفی انجام می‌شد، از جمله یک بار هم برای دریافت درجه افتخاری از دانشگاه مسکو به آن دیار روانه شدم. از دستاوردهای این سفرها رساله‌ای بود که درباره مشکلات اقتصادی دو نظام بهمراه «استانیسلاو منشیکوف» اقتصاددان برجسته روس نوشتیم. با وجود این هیچ یک از این تجربه‌ها نتوانستند مرا در مقابل ماهیت دراماتیک آنچه سرانجام رخ داد آماده کنند و تنها زمانی که در اوائل پاییز ۱۹۸۹ برای سخنرانی به دانشگاه‌های لایپزیک و بوداپست دعوت شده بودم، تا حدودی حس کردم که لااقل در اروپای

جمع آوری تاریخ کشور با دوره‌های صحافی شده

## ماهنامه گزارش

تعداد ۵۰ جلد از دوره‌های سوم، چهارم، پنجم و ششم ماهنامه تهیه و آماده توزیع است

کافی است برای خرید هر دوره مبلغ ۴۰ هزار ریال به حساب ماهنامه (در فرم اشتراک صفحه ۱۰) واریز و قبضی آن را همراه با شماره دوره درخواستی به نشانی مجله ارسال فرمائید.

موقعیت نیروهائی بود که سازنده انقلاب بودند. واقعیت چنان بود که این نیروها بصورتی عمده در جهان کمونیسم فعال بودند. بنابراین برای تحلیل واقع بینانه هر یک از این دلایل، نیاز به دقت و تأمل بیشتری داریم.

واقعیت آنست که سیستم اقتصادی شوروی و اقمارش، نظامی نیرومند و در عین حال ضعیف بودند. این اشتباه یا بهتر بگوئیم تضاد از آنجا ناشی می شد که از قبل درباره این گروه یک حکم کلی صادر شده بود. در اینجا ناچارم به برخی از نکاتی که قبلاً درباره شوروی و اقمارش گفته ام اشاره ای داشته باشم. در حقیقت قدرت همه آنها و بویژه شوروی، از صنایع زیربنائی و سنگین نظیر فولاد، نفت، برق، حمل و نقل، صنایع شیمیائی و مهم تر از همه صنایع نظامی ناشی می شد. همین کشور شوروی توانسته بود در خلال مدتی نه چندان دراز، یعنی بیش از چهل سال از بعد از جنگ جهانی دوم، خود را بعنوان یک قدرت صنعتی و نظامی، آنهم در پس ایالات متحده آمریکا، یعنی در مقام دوم جهان قرار دهد. بطوری

که جهان صاحب دو ابرقدرت شده بود که بلا شک شوروی یکی از آنها بود. برای چنان نظامی چنین دستاوردی چندان کوچک نبود.

چنانچه قبلاً اشاره کردم، در صنایع سنگین و تسلیحاتی، نظام فرماندهی و کنترل در شوروی می توانست با کارائی بارزی عمل کند. جریانیت از فرمان ها از مسکو صادر شده و متعاقب آنها تجهیزات و اجزاء لازم توزیع و متمرکز می شدند و سرانجام کالای ساخته شده حمل و مورد استفاده قرار می گرفت. بر این اساس برنامه ریزی صنعتی از کارائی لازم برخوردار بود و بهمین دلیل بود که توسعه اقتصادی در داخل شوروی شکل گرفته بود. همین روش بود که مورد توجه بسیاری از کشورهای جهان قرار گرفته و برای آنها جاذب بود، اما علی رغم این جاذبه، ویژگی دیگر این نظام، یعنی تسلیحاتی بودنش موجب بروز وحشت در کشورهای می شد که مجذوبش شده بودند. جالب آنست که در میان این دو حالت متضاد، آنچه که نادیده گرفته می شد آن بخش هائی از فعالیت های اقتصادی و اجتماعی را شامل می شد که سرشار از

نارسائی و شکست بودند. این نوع از فعالیت ها از آن رو که در مقابل دید منتقدین قرار نمی گرفتند، طبعاً هیچ تأثیری بر باورهای مردم نمی گذاردند، اما همین بی نظمی ها بودند که بطور فزاینده ای گسترش می یافتند و تأثیرگذار می شدند.

### کشاورزی یک عامل اصلی شکست

ناکامی اصلی حکومت شوروی را باید در زمینه ضعف شدید نظام اقتصادی - بازاری آنها در ارضاء نیازهای مصرف کنندگان بخش کشاورزی این کشور دانست. یک اقتصاد مصرفی موفق همواره انبوهی نگران کننده از کالاها و خدمات را تولید می کند و یا حتی نهادهای اقتصادی خود را ملزم به تولید و مصرف آنها می کند.

این نوع کالاها هم بشمار و هم از نظر ماهیت و مدل متنوع بوده و طبعاً در ارتباط با تقاضای بازار، موجودیتی ناپایدار دارند. خدمات نیز چنین هستند. این خدمات از سطح تنوع زیادی، البته به کمک آموزش های متنوع، برخوردارند. اما طبیعت این نوع اقتصاد چنان است که آنها نیز

### قصر مو، اولین مؤسسه ترمیم مو در ایران و خاور میانه



## به مدیریت: وارطان

توصیه قصر مو به مراجعین محترم:  
قبل از مراجعه حتماً نوع ترمیم را مقایسه کنید، بعد انتخاب

«ضمناً؛ دارای انواع مدل های کلاه کیس»

برای کسب اطلاعات و مشاوره از ساعت ۹ صبح الی ۱۳ و ۳ تا ۶ بعد از ظهر مراجعه فرمائید

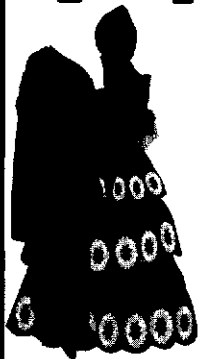
آدرس: بلوار کشاورز - خیابان فلسطین  
شمالی ساختمان ۵۵ طبقه سوم.  
تلفن: ۸۹۴۱۳۶ فاکس: ۸۹۶۹۱۷

## از دیگران بپرسید!



## انواع لباسهای فارابی

از جمله کفش - شلوار - کاپشن  
انواع لباس زنانه و مردانه  
لوازم آرایش و عطر و ادکلن



تهران، خیابان ۱۵ خرداد  
جنب مسجد امام خمینی  
پاساژ کویتی های رضائی

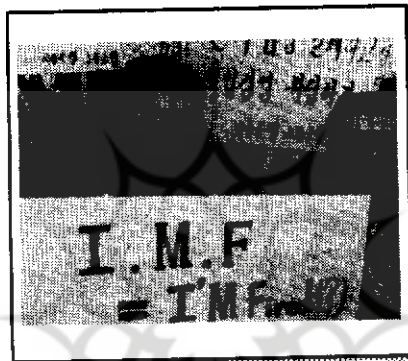
بسیاری از کشورهای جهان را نسبت به صداقت اقتصادی آن برمی انگیزد. رئیس این صندوق در حال حاضر میشل کامدسوس فرانسوی و معاون او استانی فیشر آمریکایی است و این دو به یک هیات مدیره ۲۴ نفره از ملیت‌های مختلف گزارش می‌دهند. کارکنان صندوق محدود به هزار و صد نفر هستند که ۷۵۹ نفر آنها را اقتصاددان تشکیل می‌دهند. این عده یک پنجم تعداد کارکنان بانک جهانی است که در همان زمان تأسیس صندوق به منظور اجرای برنامه‌های عمرانی در جهان سوم شکل گرفت. کارکنان صندوق همواره در حال سفر به کشورهای مختلف و گفتگو با وزیران دارایی و روسای بانکها هستند.

**این تشکیلات (صندوق بین‌المللی پول) محرمانه‌ترین تمهیدات را در عملیات خود به کار می‌برد که گاه به عملیاتی اسرارآمیز شباهت پیدا می‌کند. بندرت دیده شده است که متن و جزئیات قراردادهای خود را با یک کشور افشا کند، مقامات این تشکیلات در اظهار نظرهای علنی زبانی را به کار می‌برند که عموماً به نعل و به میخ زدن است، هیچ صراحتی در گفتارشان نیست. آنها در پاسخ به علت چنین رفتاری می‌گویند هر جمله صریح آنها ممکن است حساسیتهای بازار را برانگیزد. اخیراً مدیران این تشکیلات سعی می‌کنند قدری شفاف‌تر اظهار نظر کنند. در مذاکراتی که اخیراً برای دادن اعتبار به تایلد انجام شد به مقامات تایلدی اجازه دادند جزئیات توافقی‌های به عمل آمده منتشر شود.**

در مذاکرات خود طرفی را که قرار است به او اعتبار دهند از عواقب دریافت چنین اعتباری می‌ترسانند، بدون آنکه صداقتی در لحنشان باشد. اعتبار در نظر گرفته شده را علاج اقتصاد فرسوده طرف عنوان نمی‌کنند، آن را پرمخاطره، دردناک و نه چندان موقتی توصیف می‌نمایند. کشور فیلیپین برای دریافت وامهای گوناگون از سوی صندوق سه دهه زیر نظر و بازرسی مأموران این تشکیلات قرار داشت. مقامات صندوق این کشور را در هرگام در استفاده از اعتبارات اعطائی مورد تهدید قرار می‌دادند و اخطار می‌کردند که اعتبارات داده شده را ملتی می‌کنند و پروژه‌هایی را که با وامهای صندوق در حال ساخت بود به حال تعلیق در خواهند آورد. فیلیپین رنجهای بسیار را تحمل کرد تا توانست قبل از بحران جاری تا حدودی خود را از زیر سلطه صندوق نجات دهد.

**دریافت اعتبار از صندوق بین‌المللی پول به معنی از دست رفتن حاکمیت اقتصادی یک**

**کشور است، به ویژه برای کشورهای در حال توسعه که هنوز خاطرات سالهای استعمار را از یاد نبرده‌اند ابزاری هولناک در به زیر سلطه آوردن آنها است.** زمانی که دولتی توصیه‌ها و پول صندوق بین‌المللی پول را می‌پذیرد لحظات دردناک طبقه فقیر و حقوق‌بگیران فرا می‌رسد، زیرا دولت‌ها برای بازپرداخت وامهای دریافتی همه فشار خود را بر این طبقات از طریق دریافت مالیات بیشتر و پرداخت دستمزد کمتر اعمال می‌کنند. اعتبارات صندوق معمولاً منجر به افزایش کسر بودجه کشور دریافت کننده می‌شود که غالباً به معنی برقراری مالیاتهای سنگین‌تر و کاستن از هزینه‌های رفاهی و پایان دادن به سوبسیدهایی است که به کالاهای ضروری نظیر غذا و سوخت داده می‌شود. صندوق در قبال دادن



**تظاهرات در جنوب شرقی آسیا علیه صندوق بین‌المللی پول ... روی پلاکارد نوشته شده: صندوق بین‌المللی پول یعنی اخراج من از کار**

وام به کشورها آنها را وادار به خصوصی‌سازی صنایعی می‌کند که دولتی هستند و بازدهی مطلوب ندارند، چنین اقدامی منجر به اخراج و بازخرید خیل کارگرانی می‌شود که به گروه بیکاران کشور افزوده می‌شوند.

موقیت کشورهای بحران‌زده شرق آسیا و خروج آنها از بحران از طریق دریافت وام از صندوق بین‌المللی پول مورد تردید بسیاری از کارشناسان است ولی مقامات صندوق با مثال زدن مکزیک که در سال ۱۹۹۴ سقوط اقتصادی داشت و از طریق اجرای برنامه‌های صندوق موفق به بهبود اقتصاد و واحد پول خود شد می‌گویند به موقیت خود در شرق آسیا اطمینان دارند.

بحرانهای بی در پی شرق آسیا بخشی وسیع از منطقه‌ای را فرا گرفته که سالها است از طریق اجرای اصول کاپیتالیسم به سوی توسعه پیش

رفته‌اند و بنابراین شاید با مکزیک و مسائل خاص آن قابل مقایسه نباشند. بسیاری از اقتصاددانان تردید دارند که داروهای معمولی صندوق بین‌المللی پول برای حال بیماریهای این منطقه شفا بخش باشند. برخی از کارشناسان اقتصادی از این هم فراتر می‌روند و می‌گویند به تصور آنها دخالت صندوق در کشورهای شرق آسیا اوضاع را از این هم که هست بدتر می‌کند. گریگوری مانکیف استاد اقتصاد در دانشگاه هاروارد آمریکا می‌گوید: «صندوق بین‌المللی پول در آمریکای

لاتین با توری افسارگسیخته روبرو بود و بنابراین می‌دانست که باید از ابزارهای ضدتورمی استفاده کند، ولی در آسیای جنوب شرقی اوضاع بسیار پیچیده‌تر است و گمان نمی‌رود نسخه قدیمی صندوق بین‌المللی پول شفای درد کشورهای این منطقه باشد.» کوبین واتکینز از یک آژانس غیردولتی دانشگاه آکسفورد انگلستان می‌گوید: «آنچه که کشورهای آسیای جنوب شرقی را با سایرین متفاوت می‌سازد توانائی آنها در رسیدن به رشد از راههای متعادل و غیر افراطی است، صندوق بین‌المللی پول با برنامه‌هایش این توانائی را تهدید به از هم گسستن می‌کند، ممکن است صندوق از راههای میان بر موفق به ایجاد رشد در این منطقه شود ولی این رشد هم موقتی است و هم به قیمت بروز فقر مستمر در میان ملت‌های آسیای شرقی تمام خواهد شد.» جفری ساش رئیس مؤسسه توسعه بین‌المللی دانشگاه هاروارد معتقد است صندوق هم اینک در بعضی از کشورهای منطقه وضعی متشنج بوجود آورده است که بحران را در آنها عمیق‌تر کرده است. در تایلد دولت به توصیه صندوق ۵۸ سازمان مالی را تعطیل کرده است. مردم وقتی متوجه این اقدام شدند تشنج اقتصادی باز هم در کشور بالاتر رفت. برنامه‌های صندوق به جای اعاده اعتماد به تایلدیها سرمایه‌گذاران را در بیرون کشیدن سرمایه‌های خود از مؤسسات مالی بیشتر تشویق کرد. تعطیل مؤسسات مالی به دلیل ناتوانی آنها در رعایت حفظ و حراست سرمایه اعلام شد که به معنی ورشکستگی است. اما فروش و حراج دارائیهای این مؤسسات برای تأمین بخشی از بدهیهای آنها موجب سقوط ارزش کالاهائی شد که در بازار برای خود نفاست و اعتباری داشتند.

**توس و تظاهرات...**

در پاره‌ای موارد می‌توان اثرات معکوس و

بازار سرمایه‌های خصوصی چنان نرخ بهره خود را بالا می‌برند که کمتر کسی حاضر به پذیرفتن ریسک دریافت وام از آنها خواهد شد.

### پول صندوق بین‌المللی پول از کجا تأمین می‌شود؟

صندوق دارای ۱۸۱ کشور عضو است که هر یک سهمی به آن پرداخت می‌کنند. صندوق در حال حاضر دویست میلیارد دلار سرمایه دارد که بیشترین آن از سوی کشورهای ثروتمند پرداخت شده است، برخی از این پرداختها به شرح زیر است:

ایالات متحده آمریکا ۳۶ میلیارد دلار (۱۸ درصد کل پول)

آلمان ۱۱/۲ میلیارد دلار (۵/۷ درصد کل پول)

ژاپن ۱۱/۲ میلیارد دلار (۵/۷ درصد کل پول)

انگلستان ۱۰/۱ میلیارد دلار (۵/۱ درصد کل پول)

فرانسه ۱۰/۱ میلیارد دلار (۵/۱ درصد کل پول)

عربستان سعودی ۷ میلیارد دلار (۳/۵ درصد کل پول)

برگردان از بخش ترجمه «گزارش»

مأخذ: مجله تایم ۸ دسامبر ۱۹۹۷

برگردان از بخش ترجمه «گزارش»

آی-ام-اف. (حروف اول صندوق بین‌المللی پول در نگارش انگلیسی) حساسند و آن را طلیعه سیه‌روزی بیشتر خود می‌دانند. بازرگانان، صاحبان و مدیران صنایع و رهبران اقتصادی کشورها نیز از شنیدن نام این صندوق احساس ناخوشایند دارند. این گروه از طریق فرهنگی خاص در کشور خود کار کرده‌اند و ثروتمند شده‌اند و در موقع بروز بحران نیز با همین فرهنگ به جدال و رویارویی با آن رفته‌اند. بدیهی است چنین فرهنگی و به ویژه در آسیای جنوب شرقی جنبه‌هایی محرمانه دارد که رهبران اقتصادی از بروز اسرار آن ابا دارند. صندوق بین‌المللی پول از این گروهها می‌خواهد اسرار خود، مقررات بده بستان وام و گزارشهای بانکی و اصول بازرگانی خود را با تمام جزئیات در اختیار آنها قرار دهند.

بنابراین صندوق خود نیز به خوبی می‌داند که تنها در کشورهایی راه دارد که آنچنان عمیقاً در بحران فرو رفته‌اند که راهی جز توسل به صندوق ندارند. هر زمان کشوری از صندوق بین‌المللی پول تقاضای کمک کند سرمایه‌گذاران خارجی بساط خود را در آن کشور جمع می‌کنند. بانکهای بین‌المللی گیشه‌های اعتبارات خود را می‌بندند و

منفی حضور صندوق بین‌المللی را در خیابانهای کشورهای که صندوق در آنها دخالت کرده است مشاهده کرد. در سال ۱۹۸۹ در اردن و ونزوئلا شورشهای خیابانی رخ داد که دلیل آن تسلیم دولتهای این دو کشور در برابر درخواست مقامات صندوق برای برداشتن سوبسید از روی مواد غذایی و سوخت بود. مقامات صندوق معتقد بودند حذف سوبسید از کالاهای اساسی قیمت‌ها را در بلند مدت پائین خواهد آورد ولی غفلت آنها از رفتار اقتصاد روانی مردم موجب بروز شورشهایی شد که صندوق را وادار به عقب‌نشینی از مواضع خود کرد. گرچه اوضاع در تایلند به تظاهرات خیابانی و سنگباران پلیس ضد شورش نکشید ولی در ماه اکتبر دولت از ترس انجام چنین تظاهراتی درخواست صندوق برای افزایش مالیات بر مواد سوختی را، با آنکه قبلاً با آن موافقت کرده بود رد کرد. رئیس اتحادیه اشتغال عمومی در تایلند می‌گوید: «برای مردم عادی راه حلهای بلند مدت بی‌معنی است زیرا این آنها هستند که باید مشکلات قیمت‌های بالا و بیکاری را تحمل کنند.»

این تنها فقیران نیستند که نسبت به حروف

## کارخانه تولیدی و صنعتی

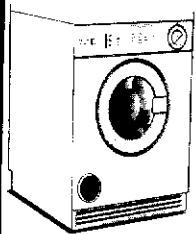
# هیاتر آرات

تولید کننده فیلترهای صنعت کارخانجات و صنایع کشور از قبیل:

شرکت گاز  
صنایع لاستیک سازی  
کارخانجات سیمان و گچ  
نیروگاهها  
صنایع فولادسازی  
صنایع مس و آلومینیوم  
صنایع پتروشیمی  
شرکت نفت

تلاکس تهران: ۷۸۲۷۴۰۴  
تلاکس مشهد: ۲۶۶۸۶۱ - ۰۲۲۵۶

آدرس کارخانه: کیلومتر ۲۳ جاده ابدلی، منطقه صنعتی خرم‌دشت، خیابان دوم شرقی، شماره ۲۳۷



## خدمات فنی کوپال

جوش انواع قطعات پلاستیکی  
لوازم خانگی و اتومبیل بازسازی  
انواع آب‌شویی و یخچال فریزر

۳۱۳۲۷۸۳

تلفن‌ها: ۳۱۳۲۷۸۴

۳۱۳۲۷۸۵

آدرس: تهران، سه راه امین حضور، خیابان شهید دیالمه جنب مسجد المهدی  
خدمات فنی کوپال